

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 1/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Slovinským, Štefánikovo námestie 13, Spišská Nová Ves, proti postupu a uzneseniu Okresného súdu Trnava č. k. 17 Em 1/2021-401 z 23. februára 2022 a proti postupu a uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 31 CoE 22/2022-580 z 27. septembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 16. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na ochranu rodičovstva podľa čl. 41 ods. 1 ústavy, základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie rodinného a súkromného života podľa čl. 8 dohovoru postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) a jeho uznesením č. k. 17 Em 1/2021-401 z 23. februára 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a postupom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) a jeho uznesením č. k. 31 CoE 22/2022-580 z 27. septembra 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Navrhuje napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť konajúcim súdom na ďalšie konanie, priznať mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur a náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že okresným súdom bolo pod sp. zn. 17 Em 1/2021 na základe návrhu sťažovateľa (otca) vedené konanie o výkon

rozhodnutia – rozsudku Okresného súdu Stará Ľubovňa č. k. 4 P 140/2017 z 15. apríla 2019 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 21 CoP 171/2019 z 25. júna 2020, ktorým bol (okrem iného) upravený styk sťažovateľa s jeho maloletým synom [REDAKOVANÉ]. Svoj návrh sťažovateľ odôvodnil tým, že matka sa bez jeho predchádzajúceho súhlasu odsťahovala z miesta jej pôvodného bydliska v [REDAKOVANÉ] do [REDAKOVANÉ] kam sťažovateľ každé dva týždne za svojím synom cestuje, avšak matka mu v styku s ním bráni. Vyslovil vážne obavy z ďalšieho negatívneho smerovania vzťahu s maloletým, pretože matka ho účelovo manipuluje a nerešpektuje jeho rolu otca v života maloletého dieťaťa.

3. Napadnutým uznesením okresný súd zamietol návrh sťažovateľa na nariadenie výkonu rozhodnutia (prvý výrok) a návrh matky na prerušenie konania a odklad výkonu rozhodnutia (druhý výrok) a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania (tretí výrok).

3.1. Vo vzťahu k zamietnutiu návrhu sťažovateľa uviedol, že nezistil splnenie predpokladu na nariadenie výkonu rozhodnutia, a to že by si matka dieťaťa (povinná) neplnila svoje povinnosti a maloletému v styku so sťažovateľom bránila alebo ho naň riadne nepripravovala, resp. by negatívne ovplyvňovala ich vzájomný vzťah. Dôvodom, ktorý okresný súd posúdil ako ospravedlniteľný dôvod brániaci realizácii styku, je nezáujem až strach maloletého sa so sťažovateľom stretávať. Jeho pôvodom je narušený vzťah medzi sťažovateľom a jeho synom, ktorý je spôsobený zrejme dlhodobou absenciou styku v období od februára 2018 až do októbra 2019 a následne nesprávne zvoleným spôsobom, ktorý sťažovateľ používal v snahe stretnutia zrealizovať napriek odporu maloletého tým, že k stretnutiam privolával políciu, čím už aj tak napätú situáciu dramatizoval. Správanie sťažovateľa tak konajúci súd vyhodnotil ako nevhodné, veci neprospeievajúce a nespôsobilé si získať maloletého stratenú dôveru. Je dôvodné, že maloletý má strach aj z toho, že v prípade realizácie styku ho sťažovateľ nevráti matke, keďže sa takáto situácia už v minulosti stala, čo zanechalo v maloletom negatívnu skúsenosť. Nútenú realizáciu styku maloletého so sťažovateľom v stave hlboko narušeného vzťahu považoval za kontraproduktívnu a odporujúcu najlepšiemu záujmu maloletého dieťaťa.

4. O odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd napadnutým uznesením, ktorým uznesenie okresného súdu potvrdil ako vecne správne podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

4.1. V celom rozsahu sa stotožnil so zistením okresného súdu, že v danom prípade nebolo preukázané neplnenie povinnosti matky pripraviť maloletého na styk so sťažovateľom alebo neuskutočňovanie styku v dôsledku jej negatívneho vplyvu. Napriek príprave a motivácii k styku matkou k jeho realizácii nedochádza z dôvodu, že maloletý Daniel stretnutia so sťažovateľom odmieta kvôli ich narušenej citovej väzbe. Uvedené bolo preukázané správami kolízneho opatrovníka, správami občianskeho združenia [REDAKOVANÉ] ako aj znaleckým posudkom zo 6. júna 2022. Akcentujúc najlepší záujem maloletého ako primárne kritérium pri rozhodovaní, dospel krajský súd k záveru, že v styku s maloletým nie je sťažovateľovi zo strany matky bránené, pričom je len na sťažovateľovi, aby zmenil svoj prístup a získal si tak záujem a priazeň svojho syna.

II. Argumentácia sťažovateľa

5. Proti napadnutým uzneseniam konajúcich súdov a ich postupom podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, v ktorej im vyčíta, že pri rozhodovaní zohľadnili iba tvrdenia matky, prihliadli na správy kolízneho opatrovníka, ktorý však nebol prítomný pri jeho pokusoch o osobné stretnutia s maloletým a, naopak, nevzali do úvahy ním predložené dôkazy preukazujúce znemožňovanie styku matkou. V ďalšej časti ústavnej sťažnosti cituje konkrétne časti zo znaleckého posudku [REDACTED] a namieta nedostatočné a „nezákonné“ odôvodnenie napadnutých uznesení. Sťažovateľ zdôrazňuje, že naposledy sa mal možnosť s maloletým stretnúť v roku 2017, pričom absencia styku s jeho synom mu spôsobila vážne zdravotné problémy.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K postupu a napadnutému uzneseniu okresného súdu:

6. V súvislosti s namietaným porušením označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením okresného súdu a jeho postupom ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že napadnuté uznesenie okresného súdu bolo predmetom prieskumu zo strany krajského súdu na základe odvolania podaného sťažovateľom, o ktorom krajský súd rozhodol napadnutým uznesením. Pre rozhodnutie ústavného súdu je teda podstatné, že existoval „iný súd“, na ktorý poukazuje čl. 127 ods. 1 ústavy. To vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum ústavnou sťažnosťou prezentovaného porušenia označených práv podľa ústavy a dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu.

8. Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K postupu a napadnutému uzneseniu krajského súdu:

9. Ústavný súd hneď v úvode musí konštatovať, že napriek kvalifikovanému právnenému zastúpeniu sťažovateľa je sťažnostná argumentácia veľmi stručná a formulovaná len vo všeobecnej rovine. Sťažovateľ bez bližšej konkretizácie namieta nedostatočné a „nezákonné“ odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu (a tiež okresného súdu), tvrdiac, že konajúci súd nevysvetlil právne úvahy, ktoré ho viedli k jeho rozhodnutiu. Nie je teda zrejmé, v čom konkrétne spočíva nedostatok odôvodnenia napadnutého uznesenia. Napriek prezentovanému presvedčeniu sťažovateľa o splnení všetkých zákonom vyžadovaných náležitostí ústavnej sťažnosti ústavný súd musí konštatovať, že v nej chýbajú bližšie právne a skutkové dôvody, ktorými by sťažovateľ podporil svoje tvrdenie o porušení svojich označených práv podľa ústavy a dohovoru postupom

a napadnutým uznesením krajského súdu. Absencia zmysluplného, ústavnoprávne relevantného odôvodnenia ako východiskového rámca ústavnej sťažnosti pritom spôsobuje nedostatok zákonom ustanovenej náležitosti podľa § 43 ods. 1 v spojení s § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde a je dôvodom na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku náležitostí ustanovených zákonom (napr. I. ÚS 225/2016, III. ÚS 313/2016, I. ÚS 291/2017, III. ÚS 570/2017, IV. ÚS 91/2018, IV. ÚS 343/2020, IV. ÚS 572/2020, IV. ÚS 163/2021). Úlohou ústavného súdu totiž nie je hádať alebo si domýšľať, v čom má spočívať porušenie označených práv sťažovateľa. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že zákonom stanovená povinnosť kvalifikovaného právneho zastúpenia sťažovateľov má v konaní o ústavnej sťažnosti zaručiť určitý stupeň odbornej kvality, ktorá sa prejavuje aj v povinnosti prispôbiť sťažnostnú argumentáciu osobitnému charakteru konania o ústavnej sťažnosti, čo sa v prejednávanej veci nestalo.

10. Napriek zistenému formálnemu nedostatku ústavný súd pristúpil k preskúmaniu opodstatnenosti ústavnej sťažnosti sťažovateľa s ohľadom na ním tvrdené nedostatočné a neúplné odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu, pričom nezistil žiadnu možnosť porušenia označených práv, ktorej realnosť by mohol posúdiť po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

11. Imanentnou súčasťou základného práva na súdnu ochranu je taktiež právo na určitú kvalitu súdneho konania definovanú procesnými garanciami spravodlivého súdneho konania, ako je napr. právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktorá má byť v konkrétnom prípade poskytnutá.

12. Z relevantných častí napadnutého uznesenia vyplýva, že krajský súd sa neobmedzil len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia okresného súdu, ale pomerne obsírne a vyčerpávajúco sa vysporiadal so všetkými odvolacími námietkami sťažovateľa. S ohľadom na skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním prisvedčil názoru súdu prvej inštancie, že príčinou neuskutočňovania osobného styku sťažovateľa s jeho synom nie je konanie či manipulácia zo strany matky (povinne), ktorá nemá tendenciu vytlačiť sťažovateľa zo života maloletého, čo vyplynulo zo záverov znaleckého posudku znalkyne [REDACTED], ale neochota maloletého osobný styk realizovať. Súdy považovali za preukázané, že matka je v snahe o obnovenie kontaktu maloletého s jeho otcom ochotná byť pri styku prítomná, pričom opakovane dobrovoľne absolvovala aj psychologické poradenstvo na účel zlepšenia vzájomných konfliktných vzťahov. V dôvodoch svojho rozhodnutia krajský súd apeloval na sťažovateľa, aby vo vzťahu k maloletému zmenil svoj prístup, preukázal záujem o jeho pocity a prežívanie a obmedzil svoje nevhodné správanie, pretože prítomnosť tretích osôb pri styku alebo snímanie maloletého mobilným telefónom rozhodne neprispieva k reparácii ich narušeného vzťahu. Podľa názoru krajského súdu okresný súd prijal všetky opatrenia, ktoré bolo možné rozumne od oboch rodičov očakávať, pričom zdôraznil, že pozitívny záväzok súdu v rámci vykonávacieho konania nespočíva v povinnosti súdu dosiahnuť výsledok očakávaný sťažovateľom (nariadenie výkonu rozhodnutia), ale využiť všetky dostupné prostriedky na to, aby výkon rozhodnutia nebol vynucovaný tam, kde na to nie je dôvod, a to na ujmu maloletého dieťaťa (bod 21 napadnutého uznesenia).

13. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že v konaní o výkon rozhodnutia nie je možné spochybňovať právo na styk oprávnenej osoby s dieťaťom ako také, resp. jeho rozsah. Otázka, či a v akom rozsahu je styk oprávnenej osoby s dieťaťom v záujme dieťaťa, už bola zodpovedaná v konaní o úprave styku. Rodič je povinný toto rozhodnutie rešpektovať. Zároveň však platí, že súdy rozhodujúce o nariadení výkonu nesmú pristupovať k veci automaticky a necitlivo a aj v tomto nadväzujúcom konaní musia starostlivo zohľadňovať predovšetkým záujem maloletého, ale aj jeho názory, prania a pocity, pokiaľ je dieťa schopné ich vyjadriť. Súd teda nemôže len mechanicky vychádzať z úpravy výkonu rodičovských práv a povinností vo vykonateľnom rozhodnutí, je povinný neustále vyhodnocovať, či nútený výkon rozhodnutia je v záujme maloletého (m. m. II. ÚS 375/2015, II. ÚS 224/2022). Na dieťa totiž nie je možné nazeráť ako na objekt výkonu rozhodnutia, ale ako na svojbytný subjekt, ktorý má svoju vlastnú vôľu. Postoj, pranie dieťaťa je jedným z hľadísk, ktoré musia súdy pri hľadaní najlepšieho záujmu dieťaťa zohľadniť. Pritom je, samozrejme, potrebné prihliadať na jeho vek, rozumovú a emocionálnu vyspelosť a tiež zvážiť mieru objektivity (nezávislosti) jeho postoja (III. ÚS 116/2021).

14. V posudzovanej veci konajúce súdy pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľa prihliadali práve na najlepší záujem maloletého dieťaťa ako prvoradé hľadisko chránené čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa. Ako už bolo konštatované, maloletý napriek snahe a motivácii matky konzistentne odmieta osobný kontakt so sťažovateľom, čo je dôsledok negatívnych zážitkov so sťažovateľom, ktorý si opakovane nevhodným spôsobom vynucoval stretnutia (za prítomnosti polície, rôznych organizácií a úradov). Krajský súd preto považoval zodpovedajúce najlepšiemu záujmu maloletého dieťaťa nevyhovieť návrhu sťažovateľa na nariadenie výkonu rozhodnutia, pričom v závere dodal, že napriek problematickým vzťahom rodičov je potrebné určený styk realizovať tak ako dosiaľ, no sťažovateľ musí zvoliť primerané reakcie a prístup (bod 37 napadnutého uznesenia).

15. S ohľadom na uvedené ústavný súd nemôže súhlasiť s tvrdením sťažovateľa, že krajský súd neposkytol dostatočné vysvetlenie svojich právnych úvah. Práve naopak, krajský súd sa rovnako ako okresný súd riadne zaoberal podstatnými okolnosťami pre rozhodnutie o návrhu sťažovateľa na nariadenie výkonu rozhodnutia, pričom všetkým dôležitým argumentom sťažovateľa venoval náležitú pozornosť, zhodnotil ich v kontexte celej posudzovanej veci a svoje prijaté závery dostatočne, zrozumiteľne a logicky zdôvodnil.

16. Ústavný súd tak uzatvára, že v danom prípade nezistil žiadny dôvod, pre ktorý by mohla vzniknúť pochybnosť o ústavnej konformite namietaného uznesenia. To, že krajský súd (zhodne s okresným súdom) dospel k iným než sťažovateľom preferovaným záverom, samo osebe dôvodnosť ústavnej sťažnosti založiť nemôže. Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

17. Ústavný súd súčasne dospel k záveru, že v rozhodovaní krajského súdu nebolo zistené ani také pochybenie, ktoré by mohlo indikovať možnosť porušenia v ústavnej sťažnosti označených základných práv sťažovateľa hmotného charakteru podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 1 a 4 ústavy a rovnako ani porušenie jeho práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru. Z tohto dôvodu ústavný súd

odmietol aj túto časť ústavnej sťažnosti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

18. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu